

αποκαλύπτει ηθικό παρά μόνον η παράσταση [έννοια] του νόμου και(1) εσωτήν, η οποία βέβαια απαιτεί μόνο στο έλλογο οι, εφ' όσον είναι αυτή, και όχι το ελπιζόμενο αποτέλεσμα, ο καθοριστικός λόγος της θέλησης· το αγαθό τούτο είναι ήδη παρόν στο ίδιο το πρόσωπο που πράττει με τον τρόπο αυτών, και δεν επιτρέπεται να προσδοκάται για πρώτη φορά από το αποτέλεσμα.*36

Αλλά τι είδους μπορεί να είναι άραγε ένας νόμος του οποίου η παράσταση πρέπει να καθορίζει τη θέληση, ακόμην και χωρίς να

402

Achtung

* Θα μπορούσαν να μου επιρρίψουν πως πίσω από τη λέξη *σεβασμός* αναζήτητά κάποιον νόμο σε ένα σκοτεινό συναίσθημα, αντί να δώσω σαφή εξήγηση με μίαν έννοια του λόγου. Ωστόσο, μολονότι ο σεβασμός είναι συναίσθημα, δεν είναι κάποιον που έχωμε προσλάβει κατόπιν επιρροής, αλλά ένα συναίσθημα που έχωμε προκαλέσει οι ίδιοι με μίαν έλλογη έννοια, και για τούτο διαφέρει κατά είσοπο τρόπο από όλα τα συναίσθηματα του πρώτου είσοου, τα οποία ανήκονται σε *χλίση ή φόβο*. Ο,τι γνωρίζω άμεσα ως νόμο για εμένα, το γνωρίζω με σεβασμό, που σημαίνει ακολώς τη συνείδηση επιρροών επί των αισθήσεών μου. Ο άμεσος καθορισμός της θέλησης από τον νόμο και η συνείδηση του καθορισμού αυτού λέγονται *σεβασμός*, έτσι ώστε αυτό να θεωρείται ως *επιπέγεια* το νόμου επί του υποκειμένου και όχι ως *αυτία* του. Στην πραγματικότητα, ο σεβασμός είναι η παράσταση μιας αξίας που περιστεύει τη φιλαντία μου. Επομένως είναι κάτι που δεν θεωρείται αντικείμενο ούτε της χλίσης ούτε του φόβου, μολονότι έχει κάτι ανάλογο και με τα δύο συγγρόνα. Το αντικείμενο του σεβασμού είναι στον εαυτό μας και που αστόσο είναι αναγκαιός καθ' εαυτόν. Είμαστε υποταγμένοι σ' αυτόν ως νόμο, δίχως να συμβουλεύομαστε τη φιλαντία ως επιβεβλημένους σε μας από εμάς τους ίδιους, είναι βέβαια συνείπεια της βούλησής μας, και έχει αναλογία από την πρώτη άποψη με τον φόβο, και από τη δεύτερη με την χλίση. Κάθε σεβασμός για τον νόμο *δεν είναι στην πραγματικότητα παρά μόνο σεβασμός για τον νόμο* (της εντιμότητος κ.ο.κ.), για τον οποίο μας δίδει το παράδειγμα το πρόσωπο. Επειδή θεωρούμε την επέκταση των ταλέντων μας και ως καθήκον, γι' αυτό και προβάλλομε σε ένα πρόσωπο με ταλέντα κατά κάποιον τρόπο το *παράδειγμα ενός νόμου* (ώστε να του μιμούμε ως προς αυτά με εξέτακτη),³⁶ και τούτο συνιστά τον σεβασμό μας. Καθ'ι που αποκαλείται *ηθικό διαπέρον* συνίσταται μόνον στο σεβασμό προς τον νόμο.

Mitleidung

Selbstliebe

Interesse

36. Η εντός παρενθέσεως πρόταση] προσθήκη της Β.

λαμβάνει υπ' όψην το προσδοκώμενο αποτέλεσμα, ώστε να μπορεί η βούληση να αποκαλείται απολύτως και απεριόριστα καλή; Επειδή έχω στερήσει τη θέληση από όλες τις παρορμήσεις οι οποίες θα μπορούσαν να τηράσουν από την τήρηση οποιουδήποτε νόμου, δεν απομένει παρά μόνον η καθολική νομοτέλεια [συμφωνία με τον νόμο]³⁷ εν γένει των πράξεων, η οποία και μόνον πρέπει να λειτουργεί ως αρχή της βούλησης, δηλαδή ουδέποτε οφείλω να δρά με άλλον τρόπο παρά μόνον έτσι ώστε να *μπορώ επίσης να θέλω να γίνω ο γνώμονός μου καθολικός νόμος*. Εδώ λοιπόν είναι μόνον η συμφωνία εν γένει με τον νόμο (χωρίς να προϋποθέτω οποιονδήποτε νόμο που να αφορά σε ορισμένες πράξεις) εκείνο που λειτουργεί και που πρέπει επίσης να λειτουργεί ως αρχή της θελήσεως, εάν το καθήκον δεν πρόκειται να είναι μια ολωσθιόλου κενή φαντασιοκοπία και χιμαιρική έννοια· άλλωστε με τούτα συμφωνεί παντελώς ο κοινός ανθρώπιнос λόγος κατά την πραγματική χρήση του και έχει πάντοτε προ οφθαλμών την αναφερθείσα αρχή.

Ας θέσομε λ.χ. το ερώτημα: Επιτρέπεται, εάν ευρίσκωμαι υπό πίεση, να δώσω μίαν υπόσχεση με την πρόθεση να μην την τηρήσω; Κατανοώ εδώ ευχερώς τη διάκριση την οποία μπορεί να έχει η σημασία της εφώτησης, δηλαδή εάν είναι συντερο ή εάν είναι συμφωνο με το καθήκον να δώσει κάποιος μια ψευδή υπόσχεση. Το πρώτο μπορεί αναμφίβολα να συμβεί συχνά. Βλέπω βέβαια καθαρά πως δεν αραιεί να ξεγλωστορήσω από την παρουσία αμηχανία μέσα από τη διεξόδο τούτη, αλλά θα πρέπει να συλλογιστώ καλά μήπως είναι δυνατόν να προκύψουν από το ψεύδος τούτο υστερότερα πολύ μεγάλντερα μειονεκτήματα από εκείνα από τα οποία απαιτάσομαι τώρα· και, καθώς οι συνέπειες, παρ' όλη την υποτιθέμενη *πονηρία* μου, δεν είναι δυνατόν να προβλεφθούν τόσο εύκολα, έτσι ώστε, εάν χαθεί μία φορά η εμπιστοσύνη [που αποκαιμύβανω], θα μπορούσε η απώλεια τούτη να μου προκαλέσει πολύν περισοτέρα μειονεκτήματα από όλα τα δεινά που σκοπεύομαι να αποφύγω τώρα [με το ψεύδος]: για τούτο τίθεται το ερώτημα μήπως είναι *πιο συνετή* πράξη το να δρα κανείς στην περίπτωση

37. Gesetzmäßigkeit: συμφωνία με τον νόμο, νομοτέλεια.